Ч. 194. Чернівцї, середа дня 4. (16.) вересня 1896. Рочник XII.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ виносить
на цїлий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . . 1 „ — „
для заграницї 20 рублїв або 40 франків.

Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

ВИХОДИТЬ

щодня кромі недїль і руских сьвят о год. 5. по пол.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)

Оголошеня приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надісланім“ по 10 кр. від стрічки.

Кретеньска конституция.

В описї полїтичних подїй подали ми оногди коротенько вістку, що султан затвердив вже нову конституцию для Крети, та не мали ще спроможности написати про неї ширше, бо докладний зміст єї тодї ще не був оголошений. Маючи тепер вже перед собою оголошену іраду, се-б то султаньский декрет, котрим надає ся Кретї нову конституцию, ми хочемо про неї дещо обширнїйше написати, бо ся справа займала европейску диплматию більше як пів року і лише енерґії амбасадорів австрийского, росийского і французского треба подякувати, що повстанє тепер придушено і є надія на скоре приведенє ладу на острові. Кретеньский сойм приняв сю конституцию, признаючи, що она відповідає дїйсним потребам кретеньских християн.

Нова конституция уложена на підставі вказівок амбасадорів і опирає ся майже в цїлости на невиконанім орґанїзацийним статутї для Крети і на галепейскім трактатї. Она складає ся з 14 точок, з котрих перша містить найважнїйшу уступку, а іменно постановляє, що ґенеральний ґубернатор острова все мусить бути християнин, а іменує его на пять лїт султан за згодою і апробатою европейских держав. Доси такий ґубернатор не мусїв бути християнином, держави не мали жадного впливу на его іменованє, а час урядованя его залежав від волї султана. Коли отже ґенеральний ґубернатор був доси тільки орґаном центрального правительства турецкого, від него залежав і его можна було кождої хвилї усунути, в будучности его становище буде сильнїйше і постійнїйше, а за свої вчинки він буде одвічальний не лише Портї, але також державам. В другій точцї нової конституциї признано ґенеральному ґубернаторови право, уневажнювати всї ухвали кретеньского сойму, т. зв. veto; дальше мають всї ухвали сойму, з виїмкою тих, ще відносять ся до зміни конституциї, по двох місяцях правосильність. Натомісць мусять всякі зміни конституциї одержати санкцию султана. Третя точка надає ґенеральному ґубернаторови право розпоряджати після своєї волї воєнними силами на випадок розруху на острові. Ся постанова важна тим, що на будуче зменьшить ся власть військових командантів, звичайно Турків, котрі не все обходили ся з християньским населенєм совістно, а иноді самі заохочували Турків до різнї. Що — після слїдуючої точки — дві третини публичних урядів мають бути обсаджені християнами, а одна третина Турками, се справедливе, а для Турків тим користне, що они становлять ледви пяту часть цїлого населеня. В шестій точцї постановляє ся, що сойм має що найменьше раз на два роки сходити ся на наради; се є безперечно великий поступ, бо доси було нескликуванє сойму майже правилом. На особливішу увагу заслугує осьма точка, після котрої на підставі ферману з 1887 р. має ся половину доходів митових уживати на потреби острова. Сим признано отверто, що видана ще перед девятьма лїтами устава, затверджена султаном, позістала на папери, а турецкому правительству і на гадку не приходило, перевести єї з власної волї. До того потрібно було аж натиску держав і побореня центрального правительства.

Немале значінє мають також дві слїдуючі точки, що відносять ся до реорґанїзациї жандармериї і судівництва. Першу зреорґанїзує осібна комісия, в котрої склад ввійдуть також европейскі офіцири, а судівництво зреорґанїзує комісия при участи правників, визначених державами. Однак не постановлено докладнїйше, коли ті комісиї будуть іменовані, коли они мають розпочати свою діяльність і до якого часу єї скінчити. В дванайцятім уступі постановлено, що „еміґранти з Африки можуть прибути на остров лише за позволенєм ґенерального ґубернатора, а без огляду на права чужих підданих, вільно ґубернаторови видалити з острова всїх тих підданих, котрі не мають зарібку або є небезпечні з огляду на публичний супокій.“ Під африканьскими еміґрантами має ся розуміти тих магометаньских пришельцїв з північної Африки, котрі належать до осібної секти і ста-

1) # ФРІЦ РАНДЕЛЬ.

Повість з норвеского

Хр. Вінтерґієльма.

I.

Досить високий паркан дїлив ґрунт гандляра деревом Рандля в Драммі від сусїдової луки, через котру вела стежка вздовж поза рядом домів.

Молодий чоловік хотїв власне з верхної сторони видрапати ся на паркан; він вертав як раз з приготовленя до миропомазаня і вибрав був дорогу через луку. Коли ось висадив колїно на послїдну поперечницю і хотїв перекинути ся через паркан, метнув ся мимохіть назад. Однак він завис на парканї як кіт в той спосіб, що міг видїти через паркан і заглянути до вікна свого вітцївского дому.

Що-ж его спинило перелїзти через тин? Бо він достеріг в кухни свого вітця, що власне забирав ся цїлувати сїмнайцятьлїтну служницю.

Фріц Рандель мав пятнайцять лїт, однак виглядав трохи старше, мимо своєї хисткої постави; вираз лиця, особливо его погляд надавав ему більше дозрілий вигляд. Він був одинак і розвинув ся досить вчасно, а властивої дитинности також не богато було на нїм пізнати. Уважний спостерігач запримітив би, що ледво тілько одної хвильки треба було, щоби его зробити цїлком дозрілим і розвинути з него молодця.

Саме тепер прийшла ся хвиля. Наглий, несподїваний вид дивно его зворушив. Останок его дитинячих чувств збіг ся в рід якоїсь боязни, як би то він сам був винний за якийсь великий, незмірний проступок, підчас коли побідний молодець в нїм загортав в себе сей новий, ненадїйний досьвід з зворушаючою жадобою. Длятого він держав ся в своїй невигідній поставі і несьвідомо задержав дух в собі, як би хтось міг его почути. Нараз видало ся ему, що лице его вітця звернуло ся саме на ту точку, де він находив ся. Боязко, як той злочинець, зсунув ся він скоро на долину і пішов тихцем назад тою самою дорогою, котрою прийшов. Се вже не був его байдужний хід, котрим скоро блукав ся; він скрадав ся змішаний, зворушений, з початку майже оголомшений, але опісля почав страх зникати і его гадки проясняли ся поволи. Се по дурному, здавало ся ему, що він не зїстав на парканї, его прецїнь засланяв паркан і нїхто его не міг пізнати з кухнї. Потім завернув ся і перелїз осторожно паркан, але вітця вже не було, а він побачив тілько наймичку, що порала ся між печею а столом кухонним, мов би нїчо було не зайшло.

Але для него совершило ся се дивне дїло, що він нараз розпізнав той авторітет, котрого моральність блистїла до тепер так ясно.

Коли піднимав ся поволи горі дорогою, догонила его мати, що вертала з якихсь імянин.

„Що тобі?“ спитала нараз. „Чому ти такий блїдий?“

„О, нинї так горячо“, відповів.

„Але сонце припікає нинї страшенно. Фу!“

Она відкинула голову трохи назад, холодячи ся платком. Фріц глянув на неї. Єму видало ся, що она мусїла бути дуже хорошою, навіть, що еще й є такою, і ему стало ясно, що она старає ся свій вигляд піднести елеґантними уборами та трохи кокетними капелюхами.

„Ідеш від отця проповідника?“

„Еге!“

Она собі подумала, що він нинї якийсь мовчаливий, але се походить цїлком природно з науки релїґії; ся впливає часто так підчас приготованя до миропомазаня. Коли зігнула ся мати в передпокою і піднесла сукню, щоби стріпати з неї порох, спостеріг він перший раз, що она має гарну, малу ніжку, та що в єї рухах пробивала ся якась розкішна гнучкість. Він чув сам, що дістав нинї цїлком иньший погляд, що указував ему всьо в иньшім, богатшім сьвітлї. По перший раз сьміяла ся до него також прабабка на стїнї в комнатї змисловим, звідничим усьміхом, а великі, синї очи усьміхали ся до него, як би знали, що в нїм ворушить ся. Єї обтислий, кокетний костюм, що він перше оглядав з зимним здивованєм, порушав ся тепер, як ему видало ся, отвирав ся задля живого віддиху, а цїлий портрет

новлять правдиву муку краю. Їх ненавидять зарівно християни як і Турки, бо они відбирають одним і другим зарібок і дуже склонні до всякого рода надужить.

А вже-ж найважнїйший є послїдний уступ нової конституциї, в котрім каже ся: „Держави постарають ся о те, щоби всї ті постанови були справдї здїйснені.“ Коли то наступить з потрібним натиском, тодї можна буде мати надію на переведенє хоч що найважнїйших постанов нової конституциї і усуненє кретеньскої справи з порядку дневного на довший час.

Коли хто з сеї нової конституциї є незадоволений, то се магометаньске населенє Крети, котре вже передало ґубернаторови протест против неї. Очивидно той протест не буде увзглядненний, бо з нової конституциї будуть інтереси европейских держав мати великі користи; але не можна знов протестови дивувати ся. В конституцийнім краю, яким буде тепер Крета, щезнуть всякі привілеї, які доси мали Турки задля впливу з Царгорода. З пануючої верстви перейдуть тепер кретеньскі Турки в стан, в якім остають з природи річи меньшости в конституцийних краях.

Міністер рільництва ґр. Ледебур на Буковинї.

В недїлю прибув о $^{3}/_{4}$ 8. годинї зрана до Чернївцїв мінїстер рільництва ґр. Ледебур, повитаний на двірци лише президентом краю ґр. Ґоесом. Мінїстер поїхав з двірця впрост до рим. кат. костела, а відтам по ранній молитві заїхав до президента. Небавом опісля почали ся представленя. Мінїстер принимав на авдиенциї: президента краю з полїтичними урядниками, краевого маршалка з видїлом краевим, посла д-ра Стефановича, (котрого ініциятиві завдячуемо сю подорож мінїстра), заступників консисториї, унїверситету, российского і румуньского амбасадора, презеса С. Винницкого, директора почти і представителїв ріжних корпорацний. З кождим розмавляв мінїстер дуже приязно, а з его слів видко було великий інтерес, який мінїстер має для наших краевих справ. Очивидно інтересує ся мінїстер найбільше справами господарскими. Тож і відповів на промову голови краевого товариства культури, що зробить все для піднесеня культурних справ краю по можности і по своїм силам. Коли мінїстрови представлено професорів рільничої школи, жалував він, що так мало учеників тої школи находить в краю заняте, однак мінїстер надїє ся, що новозаснована висша рільнича школа причинить ся до поліпшеня краевої господарки і тодї ученики рільничої школи будуть мати досить занятя.

О $^{1}/_{2}$ 11 год. оглянув мінїстер дирекцию релїґійного фонду і висказав свое повне задоволенє. Опісля оглянув мінїстер резервоар водопроводів, а відтам поїхав до положеня угольного каменя під нову рільничу школу. В полудне зложив мінїстер кільком визначним особам візити, а о $^{1}/_{2}$2 год. зполудня виїхав до Топорівцїв, аби оглянути господарку тамошного арендаря Фішера. Вечером відбув ся у краевого президента пир. Підчас пиру розмовляв мінїстер про ріжні краеві справи, головно з пос. Стефановичем. Сей именно замітив, що мінїстрови треба показати не лише гарні сторони господарки, бо в такім разї не буде з подорожи мінїстра майже нїякого хісна. Коли він підніс свій голос в сїй справі в радї державній, то зробив се лише тому, що бажає зміни господарчої системи, а не усуненя нелюбих осіб. Мінїстер живо інтересував ся другим проектом пос. Стефановича, именно заснованем фабрики цукру, і замітив, що буковиньска земля дуже придатна для садженя цукрових бураків і така фабрика цукру заповідає розцьвіт в короткім часї.

В понедїлок зраня поїхав мінїстер до Ревни для оглядания гарного лїса, а в полудне від'їхав в товаристві пос. Стефановича поспішним поїздом через Гатну до Фрассину, щоби там оглянути господарку лїсничу.

НОВИНКИ.

Чернївцї, дня 15-го вересня 1896.

Є. В. Цїсар дарував на убогих в Перемишли 800 зр., товариству сьв. Вінкентия à Павльо 300 зр., на охоронку 200 зр., польскій бурсї 200 зр., рускій бурсї 200 зр., для убогих громади Уйковичі 200 зр., громадї Батиче 150 зр., громадї Лентовня 100 зр.; разом 2350. зр.

Гостина цїсаря в Перемишли. В недїлю о год. 9-тій рано прибув цїсар з бараків липовицких до Перемишля. Вислухавши в латиньскій катедрі тихої служби Божої, відправленої еп. Солеским, удав ся цїсар до староства, щоби удїляти авдиенций. Найперше явила ся перед цїсарем депутация польскої шляхти під проводом маршалка краевого ґр. Баденїого. Ґр. Баденї висказав цїсареви вдячність за его прихильність для краю, котру не лиш відчувають всї мешканцї з признанем, але котра стала ся також для краю чинником полїтичним. Цїсар впевнив, що за кождим разом з великою радостию загощує до Галичини та що буде завсїгди прихильний для краю. По шляхтї прийшла черга на духовеньство і на урядників державних. Директора рускої ґімназиї п. Цеглиньского мав спитати цїсар, чи обі ґімназиї, руска і польска, містять ся в однім будинку, а дізнавши ся, що так есть, поспитав, чи з огляду на більшаючу фреквенцию не за тїсний будинок. Директор Цеглиньский відповів, що поки-що ще не тїсно. Відтак прийшла черга на перемиску раду повітову під проводом кн. А. Сапіги, на депутацию ради міста Львова, в склад котрої війшли: президент Малаховский, два віцепрезиденти і радні о. Василевский та др. Левенштайн (о. Василевского питав цїсар о здоровлє кардинала Сембратовича), на урядників полїтичних, представлених намістником кн. Санґушком, і на прочих представителїв властий. Авдиенциї скінчили ся о 12-ій год. в полудне, по чім цїсар від'їхав до Липовицї.

Именованє. Звичайним професором формакольоґії на медичнім видїлї львівского унїверситету именований др. Соберайский, приватний доцент на унїверситетї в Марбурґу.

Відзначенє. Президент висшого краевого суду у Львові др. Тхоржницкий одержав достоїньство тайного радника.

Знов поголоски. Оногди помістила віденьска Neue fr. Presse телеґраму з Кракова, що галицкий намістник кн. Санґушко просив цїсаря в Перемишли о увільненє від уряду. Яко наслїдників называють знов таки ґр. Станїслава Баденїого і ґр. Скшиньского. Супротив того оголосив Fremdenblatt: „Ми уповномочнені від компетентних сфер до заявленя, що поголоски о недалекім уступленю галицкого намістника кн. Санґушка не мають найменьшої підстави. Отже невірні суть і всякі комбінациї, які роблять на підставі сеї фальшивої поголоски.“ Се спростованє півурядового Fremdenblatt-у потверджує нашу нотатку, котрою ми простували таку саму поголоску в *Дѣлѣ*.

Окружне селяньске віче відбуде ся дня 20-го с. м. в Самборі в сали „Рускої Бесїди“. На порядку дневнім стоїть обговорюванє громадских справ, народної просьвіти, податкової реформи і виборів до ради державної.

Іспит зрілости в львівскій учительскій семинариї женьскій зачне ся дня 18-го с. м. письменним іспитом, а в днях 22-го до 25-го с. м. відбудуть ся устні іспити.

Іспит жіночих робіт відбуде ся в Сокали дня 5-го жовтня с. р.

став такий олицетворений і дїйсний, як не був нїколи перед тим.

При обідї завернув ся трохи его давнїйший глухий, лякливий настрій; він був мовчаливий і говорив тілько, як его питали: очи спускав найбільше на таріль. Напротив него сидїв его отець з своїм сухим, остро витесаним обличем, з своїм трохи насьмішливим виразом і своїм сивиною припорошеним волосем та робив так само спокійно і безжурно як передше свої малі колючі уваги, коли мати розповідала, кого стрітила на імянинах.

Она змінила убір і явила ся тепер цїлком по домашньому убрана. Молодець запримітив по раз перший, що між его родичами не було гармониї. Але він також пригадав собі, що властиво нїколи не бачив своїх родичів инакшими в їх відносинах до себе. Були се завсїгди домашні, добрі відносини, але нїколи наглядне тепло.

На щастє родичі не спостерегли, який Фріц був розсїяний. Міскі новинки, що мати принесла з собою до дому, заняли достаточно їх увагу, але перед тим заким хотїли вставати від стола, подав ся батько назад на кріслї, витягнув ноги і зложив сервету.

„Що-ж, хлопче, як тобі пішло у отця проповідника?“ запитав нагло.

„Добре.“

„Ти вже певно вивчиш незадовго катехис на память. Се впрочім дїйсно штука вивчити его на память“ звернув ся до своеї жінки.

„О, то не так страшно“ відозвав ся Фріц.

„Особлившу вагу мусиш звертати на притчі біблїйні“, сказала мама, і погладила его з пестощами рукою по волосю.

„Я знаю, що канонїк кладе на них вагу.“

„Ти такий здібний у школї, тож і в церкві не зробиш нам встиду, не правда? А знанє науки християньскої найпотрібнїйше із усїх наук“, додала она, нахиливши ся трохи і заглядаючи ему в лице. Він змішав ся і не сьмів стрінути ся з еї поглядом; він сам не знав, для чого.

„Але найважнїйше“, сказав отець, „найважнїйше після того жити, мій сину.“ Его міна була дуже вітцївска.

„Розуміє ся“, додала мати, кинувши трохи насьмішливий погляд на чоловіка. Фріц его сейчас похватив, той погляд, до котрого він найшов вже, як думав, ключ зрозуміня.

А Маруся, наймичка, приходила і відходила з начинем, мов би нїчо не зайшло було. Она виглядала тільки трохи набундючена — тілько було всього. Фріц приглядав ся її від часу до часу, але був дуже осторожний. Він видїв богато дечого на нїй инакшого, як вчера; він видїв те саме, що видїв батько, яка вона молода, сьвіжа і досить гарна, хистка заразом і трохи роскішна.

Через цїле пополудне був Фріц в неустаннім зворушеню. Его товариш шкільний Ведель Стенерсен не зміг его нїчим заманити, і ему видало ся, мов би він нараз его переріс.

„О, відчепи ся з такими дитиньствами!“ сказав Фріц, що від кількох годин сидїв при стежцї над Ельвою і ловив рибу. Він дав Ведльови говорити, що той хотїв, та відповідав тілько від часу до часу одним словом.

„Ти нинї певно набрав ся крику“, сказав Ведель трохи нетерпячо.

Фріц поглянув на него з погордою. „Крику? За що я мав би дістати? Взагалї я не чую крику, я вже з того виріс. Але ти все ще бавиш ся як дитина, для тебе се може відповідне, але мене се нудить. Так, тепер вже знаеш?“

Ведель чув ся діткненим і пішов до дому робити свої шкільні заданя.

А потім прийшов вечер. Фріц замкнув учебник і словар. Нинї не легко прийшло ему докінчити свої заданя, бо раз у раз попадав в задуму. підпирав голову рукою, задивляв ся розсїяно через вікно і его очи звертали ся від граматики мимо волї до кухонної сцени.

А як спустив рулети і запхав ся під ковдру, заплющив очи так цїпко, що і найменьший миг сьвітла не міг заколотити его фантазиї.

І тогди станув знов перед ним великий випадок дня. Він видїв так докладно, як би ще висїв на парканї, як батько обняв Марусю за стан, видїв, як дївчина відперла ся руками, від-

В Чернівцях обчислено сими днями, кілько виборців будуть Чернівці мати в пятій курії. Спис виборців виказує 10.175 виборців. Се є більше як шеста часть цілого населеня нашого міста.

Приватна учительска семинария женьска у Львові отвирає ся сими днями при публичній учительській семинариї женьській. До тої семинариї можуть бути приняті всї ті учениці, котрих по зложеню іспиту вступного не принято до публичної семинариї задля обмеженя там числа учениць. Поки-що має управляти семинариєю приватною теперішний директор женьскої семинариї, аж з часом перейде она на другу публичну учительску семинарию женьску у Львові. Виклади в приватній семинариї будуть відбувати ся за місячною оплатою після пляну семинариї публичної, а сьвідоцтво з неї (при сподїваній прихильности галицкої краєвої ради шкільної для сеї справи), буде мати вагу сьвідоцтва школи публичної. До тої семинариї вписало ся доси 30 учениць. — Така сама приватна учительска семинария отвирає ся в Коломиї. Інститут „Жіночого Кружка“ в Коломиї прийме з сеї причини ще дівчата по дуже приступній цїнї. Замітний е сей рух, отвирати приватні учительскі семинариї женьскі, коли не стає місця в публичних. Звичайно жалують ся в Галичині на брак учительських сил; тепер мабуть справа піде троха ліпше.

Женщини розбійнички. Оногди по полудни вибрала ся зарібниця Катерина С. з Голоска Великого до Львова по справунки. Перед рогачкою побачили єї якісь три баби, а міркуючи, що у Катерини суть гроші, кинули ся на неї, повалили єї на землю, та страшно єї побили. Відтак обрабувавши єї з гроший, котрих Катерина мала 20 зр., і з одежи, утїкли. Побита лежала до вечера на болонях під рогачкою і аж при помочи знакомих жінок, котрі надійшли і підняли єї, пішла на стацию ратункову до Львова, де їй подано першу поміч. Та пригода вказує на велику здичілість обичаїв у львівских передміщан, тим більше, що — як зізнала побита — всї три женщини-напастниці виглядали на досить заможні господині.

На шибеницю засудив суд в Кракові Йосифа Румана і Йосифа Ржепу з Гвіздця коло Бжеска, котрі в ночи на день 1-го червня с. р. убили колами Вікторию Войтасикову, а єї мужа так збили, що він утратив притомність. Нападу на Войтасиків доконано задля рабунку. Оба опришки признали ся по части до вини.

Машина до виробу сїрників. Одним з чудес американьского промислу єсть нововинайдена машина до виробу сїрників. Винайдено єї перед трема місяцями в Чікаґо, а товариство, що має виключний привілей на ту машину, робить величезний маєток. Досить сказати, що акциї того товариства, які ще в грудни платили ся по 115 долярів за штуку, тепер платять ся по 218 долярів. В фабриці того товариства єсть доси дванайцять згаданих машин і они виробляють на день 12.500 великих пак сїрників (в кождій паці є по 144 меньших пачок). Триста таких машин могло виробити тілько сїрників, що вистало би їх до ужитку цїлої кулї земної. Тепер уживає фабрика до обслуги 300 хлопців і дївчат, а виробляє тілько сїрників, кілько може виробити фабрика, що уживає до помочи 8.000 робітників. Презес того товариства Борбер заключив вже контракт з француским правительством і зобовязав ся доставити державній фабриці сїрників (у Франциї єсть монополь на сїрники) тілько машин, кілько буде треба за оплатою 100.000 долярів з гори, а відтак по 100.000 долярів річно через пять літ. Вложений до такої машини відповідно оброблений пень дерева і припас маси на головки заміняють ся в машині на сїрники уложені вже в коробках. Руки людскі потрібні лише до замиканя коробок і пакованя їх в скринї.

хилила голову назад і старала ся висвободити з обіймів. Навіть се, що не міг був зобачити, виступило тепер перед его очи. Єму здавало ся, мов би видів змінений вираз в лицю батька і мов би чув єї опір, доки все не перейшло мов би в мрачнім снї в иньший образ, в котрім він вже сам був тим, що хотів єї цїлувати.

Але потім мусів пригадати собі те, що перед тим не розумів, як его родичі говорили про других, балакаючи про подїї міскої хронїки, і він прийшов до переконаня, що воно так само певно дїє ся у богато иньших, може також у Стенерсенса, може також у того бурмила надучителя — хто се може знати? Потому прийшло єму на думку, що батько про те балакав, що треба жити після катехису. Отже се була моральність! Але він раз у раз завертав ся до тих великих відкрить, і образи сунули ся за образами, доки не зачав сон перемагати фантазию і єї не замазав, не розбурхав і чим раз більше не заслонив у туманї. А потім повернули остаточно образи в снї, тілько в очайдушнїйший і фантастичнїйшій формі.

(Дальше буде).

Нічна праця і обезсилене мозку.

(Конець.)

Засіб енерґії, в яку наш систем нервовий був заосмотрений, зменьшає ся стало, але і безнастанно, а кромі того з'ужитий корм не зістає зараз усунений, дїлає отже також спиняючо на систем нервовий, — ми чуємо умучене. Ми вправдї ще спосібні працювати дальше, ще не вичерпали цїлого засобу енерґії, яким розпоряджав наш мозок, але той засіб змалів значно, а побіч него, як ми вже зазначили, дїлає некористно корм з'ужитий. Перерва в працї відсьвіжує нас, в часї тої перерви процес усуваня елементів шкідних трівав безнастанно, не достарчував отже нових продуктів розкладу, через що гамуючу діяльність шкідних елементів усунено. Кромі того мозок наш засилено новим материялом, доплив той однакож єсть незначний, скоро перерва трівала коротко. З того поводу не можемо по коротким спочинку вже працювати так само довго, як попередно; потреба нових перерв стає ся щораз частїйша, однакож можемо так довго без шкоди для орґанїзму працювати, як довго старчить засіб енерґії. З хвилею, коли той засіб вичерпав ся, потрібний єсть значнїйший спочинок і інтензивнїйший доплив нових кормів. Перерву таку становить звичайно пора обідова, в котрій довше спочиваємо. Однакож она нїколи не єсть вистарчаюча. Праця пополуднева не дорівнує якостию і скількостию працї передполудневій.

При нормальній працї і у нормального орґанїзму максімум умученя наступає вечером. Доперва сон усуває всї слїди умученя, подаючи мозкови новий засіб енерґії животної.

Розслїди виказали, що орґанїзм умучений працює меньше докладно. Скількість доданих однозначних цифр, скількість вивучених на память цифр більшезначучих зменьшає ся, реакция стає довшою. Але що дїє ся, скоро наш мозок помимо умученя змушений до дальшої працї?

Придивім ся тому питаню з теоретичного боку. Повисше виказаний начерк працї мозку показав нам, що умучене слїдно вже тогди, коли ще всеї енерґії не вичерпано, але коли певна часть нагромаджених материялів з'ужитих здержує дїяльність ума. В тих условіях може наш ум працювати ще нормально. Слїдує однак хвиля, в котрій цїлий засіб енерґії зістає з'ужитий.

Першим обявом сего єсть перерване працї через цїлковито вичерпані клїточки нервові. Вичерпане се не обявляє ся рівночасно в цїлім мозку, бо не всї его елементи працювали з однаким напруженем, оно єсть з початку частковим. Результатом сего, як показує нам досьвід, єсть зменьшаюча ся вражливість. Чуємо ще деякі вирази, а деяких зовсїм нї і ми не в силї їх повторити. Дальше тратить оповідане на змістї, оно стає ся тілько збором виразів, що повтаряють ся. Рухи перестають бути певними і цїльними. Значна їх часть, 50% реакциї, є мильною і не відповідає цїли. Все те показує нам, що маємо ту перед собою дїяльність не цїлого систему нервового, але що деякі его елементи усунули ся від працї. Дїяльність цїлого систему нервового обявляє ся завсїгди в формі докладній.

Систем нервовий зачинає з'уживати складові части своєї будови, зачинає з'уживати тканки.

Праця в тих условіях кінчить ся цїлковитою руїною мозку, — а навіть смертию. Звичайно трудно довести мозок від разу до того стану вичерпаня, щоби міг з'ужити ся цїлковито. До того результату дійдемо, скоро его сталою працею будемо обтяжувати. В такім случаю він вичерпує ся повільнїйше, але за те з певнїйшим результатом — а результатом тим є заник спосібности правильного мисленя і дїланя. Чоловік здоровий заміняє ся в умислово хорого.

Сей короткий нарис впливу вичерпаня на систем нервовий начеркнений для осіб дорослих, стосує ся цїлковито до орґанїзмів ще не розвинених, а до дїтий ще в більшій мірі. Мозок дитини ріжнить ся від мозку старшого чоловіка тілько тим, що працює інтензивнїйше, мучить ся скорійше, отже в наслїдок того потребує більшого і частїйшого випочинку.

Скількість працї виконана легко дорослим, виконана дитиною з'уживає єї орґанїзм більше.

Тому що мозок сповняє передну функцию в дїяльности цїлого орґанїзму, отже стан его впливає також на зміну обігу крови, на травлене і т. п.; дитина працею перетяжена стає ся анемічною, блїдою, набирає що раз більше вигляду дитини зле віджевлюваної. Де отже тілько ті послїдні цїхи зачинають показувати ся, там повинні ми сконстатувати, чи ум молодечий не єсть перетяжений працею.

Скоро побіч тих обявів виступає ще оспалість, трудність присвоюваня нових відомостий, тоді можемо бути певні, що маємо перед собою ум вичерпаний. Тогди також треба ужити усїх способів, щоби спровадити дїяльність ума дитини до стану нормального, віджевлюючи єї відповідно, а зменьшаючи рівночасно скількість працї. Коли в відповідній хвилї забезпечаючих способів не уживає ся, тогди яко дальше наступство вичерпаня появляє ся цїлковите з'ужите мозку, котре обявляє ся в случаях слабших яко ограничене умислове, а в тяжких случаях яко цїлковитий заник інтелїґенциї. В. Ш.

Телеґрами „Буковини“.

З дня 15-го вересня 1896 року.

Сольногород. Посол до ради державної радник двору Лїенбахер умер.

Тропава. При вчерашних виборах з куриї більшої посїлости вибрано дотеперішних послів з виїмкою одного.

Антверпія. Після найлїпших донесень наміряє кілька людий, котрих робітню відкрито недалеко Антверпен, замах на царя підчас его побуту в Льондонї. Ті люди, з котрих двох арештовано в Роттердамі, а двох в Льондонї, є американьского походженя. Після Soir здогадує ся полиция, що чоловік, котрий недавно втїк з Вроцлава з кількома бомбами, є співвиновником тих арештованих.

Атени. Революцийний комітет в Атенах розвязав ся. Військовий кордон на Кретї знесений, військо уступає з укріплень, рух начинає наново розвивати ся.

Берлин. Post доносить: Поголоска, що цар ґратулював через Нелїдова султанови до придавленя розруху, який викликали в Царгородї вірменьскі анархісти, удержує ся все ще в добре інформованих кругах в Царгородї; а що нїхто не заперечує тої поголоски, то здає ся, що цар дїйсно се вчинив.

Царгород. Амбасадори зібрали ся вчера знов на спільну нараду, на котрій обговорено листи з погрозами, які від якогось часу присилає амбасадорам вірменьский комітет. Порта запросила амбасадорів, аби они звиділи тутейші шпиталї, в котрих має бути 150 Турків, ранених підчас остатних розрухів. Завідатель вірменьского патриярхату видав новий патриярский лист, взиваючи Вірменів, щоби були спокійні і молили ся за султана. В Бруссї заносило ся вже на вибух розрухів, але тому запобіг наслїдник Далього.

Рух поїздів зелїзничих

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	Поїзди поспішні			особові			мішані	
до Чернівців								
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	11^{28}	.	.	$6^{\underline{57}}$	$10^{\underline{28}}$	$5^{\underline{50}}$		
З Букарешту, Яс, Сучави, Глїбоки	3^{29}	.	.	9^{12}	$10^{\underline{00}}$	$5^{\underline{23}}$		
З Новоселицї, Садаґури	.	.	.	.	.	.	11^{13}	$9^{\underline{50}}$
до Львова								
З Відня, Кракова	1^{30}	$5^{\underline{10}}$		$6^{\underline{55}}$	$9^{\underline{30}}$	9^{55}		
З Букарешту, Сучави, Чернівців, Станїславова	$9^{\underline{55}}$	.	.	$6^{\underline{13}}$	7^{28}	$2^{\underline{01}}$		
З Підволочиск	2^{30}	$10^{\underline{05}}$	.	8^{05}	5^{10}	.		
З „ на Підзамче	2^{18}	$9^{\underline{50}}$	.	7^{42}	4^{45}	.		
Зі Стрия	.	.	.	$12^{\underline{10}}$	8	1^{50}		
З Белзця	.	.	.	8^{00}	5^{45}	.		
Зі Сколього і Стрия	.	.	.	$10^{\underline{10}}$	.	.		
З Відня, Кракова (т. зв. блискавичний потяг)	.	.	$8^{\underline{45}}$	.	.	.		

Відходять	Поїзди поспішні			особові			мішані	
з Чернівців								
До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	3^{47}	.	.	9^{41}	$10^{\underline{29}}$	$5^{\underline{38}}$		
До Глїбоки, Сучави, Яс, Букарешту	12^{03}	.	.	$7^{\underline{17}}$	$10^{\underline{48}}$	6^{16}		
До Садаґури, Новоселицї	.	.	.	.	.	.	4^{30}	6^{21}
зі Львова								
До Кракова і Відня		2^{50}	$11^{\underline{00}}$	$4^{\underline{40}}$	9^{55}	$6^{\underline{45}}$		
„ Підволочиск	.	2^{11}	6^{00}	.	9^{30}	$10^{\underline{45}}$		
„ „ з Підзамча	.	2^{25}	6^{14}	.	9^{48}	$11^{\underline{12}}$		
„ Чернівців, Сучави, Яс, Букарешту	6^{10}	.	.	10^{25}	2^{45}	$10^{\underline{15}}$		
„ Стрия	.	.	.	$5^{\underline{22}}$	9^{35}	$7^{\underline{22}}$		
„ Белзця	.	.	.	9^{15}	$7^{\underline{05}}$			
„ Скольього і Стрия	.	.	.	.	.	3^{05}		
„ Кракова, Відня, (т. зв. блискавичний потяг)	8^{40}	.	.	.	.	.		

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівского о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на зелїзници є 12 год., то на львівскім годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецкім 12 год. 44 мінут.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.